

Skriftlig innspill fra NMBU til Meld. St. 9 (2024-2025)

I innspillet fra NMBU har vi valgt å fokusere på meldingens kapittel 11 Styrke forsyningssikkerheten. Vi har i tillegg innspill til kapittel 6.3 Forskning og utdanning innenfor totalforsvaret.

Kommentarer til kapittel 11 Styrke forsyningssikkerheten

NMBU mener det er svært positivt at totalberedskapsmeldingen har et betydelig fokus på matsikkerhet og forsyningssikkerhet. Vi vil understreke viktigheten av forskning, utvikling og utdanning for å nå målene i både totalberedskapsmeldingen og i Stortingsmelding 11. (2023-24)

Nøkkelpunkt:

1. Målet om 50% selvforsyningsgrad innen 2030 forutsetter at man satser på hele **kunnskapssystemet rundt landbruket og verdikjeden fra jord til bord**. Forskning og innovasjon er essensielt på mange områder: Hvordan produsere mer norsk frukt og grønt og belgvekster? Hvordan oppmuntre næringsmiddelindustrien til å produsere mer matvarer basert på norske råvarer? Hvordan få forbrukere til å velge mer norske varer? I hele verdikjeden trengs mer kunnskap! Derfor må vi satse på å utdanne kandidater til nøkkelroller i hele verdikjeden fra planteforedling og husdyravl og akvakultur til matvitenskap og entreprenørskap. Vi må sikre kompetansen på alle nivåer! La oss kalle det **kunnskapsberedskap**! Eksempler på forskning som bidrar til økt selvforsyningsgrad er vårt arbeid mot regjeringens samfunnsoppdrag om bærekraftig fôr til husdyr og fisk.
2. Målet om 50% selvforsyningsgrad innen 2030 forutsetter at landbruket får rammevilkår som gjør aktørene i verdikjeden i stand til å levere. I et bærekraftig matsystem-perspektiv snakker vi da om de **økonomiske og sosiale bærekraftsdimensjonene**. Det er flott at Stortingsmelding 11 setter økt selvforsyningsgrad i sammenheng med planen for opptrapping av inntektsmuligheter i jordbruket. Bøndenes praktiske kunnskap og jordvern er en essensiell del av beredskapen -noen kaller det **bondeberedskap**! Norsk landbruk er ikke bare avhengig av bøndene, men også 18.000 migrantarbeider (Landbruksdirektoratet, 2023). Lønn og arbeidsforhold for alle som jobber i landbruket er en del av bildet når man vurderer den økonomiske og sosiale bærekraften i systemet. Forskning og utdanning innen landbruksrobotikk og automatisering er viktig for å effektivisere tunge arbeidsoppgaver med lave inntektsmuligheter.
3. Målet om 50% selvforsyningsgrad innen 2030 må ikke gå på bekostning av klima og miljø. I et bærekraftig matsystem-perspektiv er det viktig at fokuset på økt produksjon og sosial bærekraft går hånd i hånd med **miljømessig bærekraft**. NMBU er en viktig premissleverandør også her, for eksempel gjennom vår forskning og utdanning på økologi og naturforvaltning og innovasjon for bærekraftig matproduksjon. Vi må øke selvforsyningsgraden fra norske landbruk uten at det går utover **naturberedskapen**. Potensielle game-changere i bærekraftig matproduksjon er NMBUs forskning på lysgass-spisende bakterier og metanhemmere i husdyrfôret.
4. Målet om 50% selvforsyningsgrad innen 2030 må ikke innebære en nedprioritering av internasjonalisering i forskning og utdanning. Norge er et lite land og forskning er avhengig av **internasjonalt forsknings samarbeid**. Et eksempel er planteforedling. Kornforedling for norske forhold foregår hovedsaklig hos selskapet Graminor, eid av blant andre samvirket Felleskjøpet og offentlige eiere som LMD, NMBU og NIBIO. NMBU og Graminor behøver

tilgang til genressurser og sorter fra andre land, for eksempel får vi genressurser til hvete foredling fra det internasjonale forskningsinstituttet CIMMYT i Mexico. Slike genressurser er globale fellesgoder. Norge bidrar til å forvalte disse, for eksempel ved at CIMMYT og andre genbanker får sikkerhetslagre sine genressurser i Svalbard Global Frøhvelv. Også på husdyr er Norge en internasjonal aktør. Norsk avslmateriale til for eksempel Norsk Rødt Fe (NFR) selges til 40 land verden rundt. Beredskap på matsikkerhet og forsyning handler altså ikke om å «go-it-alone», men om samarbeid og utveksling av kunnskap og ressurser.

5. Det er flott at regjeringen har nedsatt et offentlig utvalg som skal se på fremtidens matsystem og vi er glade for at NMBU er godt representert i utvalget.

Kommentarer til kapittel 6.3 Forskning og utdanning innenfor totalforsvaret.

Forskning: Den store bredden i kunnskapsbehovet som regjeringen trekker frem i meldingen, fordrer også bred satsing på forskning. Slike satsinger bør konkurranseutsettes gjennom Forskningsrådet. Vi vil også trekke frem at Norge som et lite forskningsland er helt avhengig av internasjonalt samarbeid. Sikkerhet bør derfor ivaretas på en måte som i minst mulig grad bremser internasjonalt forskningssamarbeid.

En sterkere prioritering av sikkerhet kan komme i konflikt med andre viktige mål. Økt aktivitet for å styrke det norske forsvarer kan for eksempel sette naturen komme under press. Dette gir et kunnskapsbehov for en *bærekraftig* totalberedskap.

I en stram økonomisk situasjon er det krevende å opprettholde eksisterende forskningsinfrastruktur og man bør derfor i størst mulig grad benytte og styrke eksisterende infrastruktur. Ved etablering av ny infrastruktur, bør dette gjøres gjennom sambruk mellom sektorer, nasjonale fellesløsninger som knyttes til eksisterende sterke fagmiljøer, og gode modeller for kostnadsfordeling.

Utdanning: NMBU tilbyr utdanning innen beredskap som dekker blant annet atomberedskap, cybersikkerhet, global politikk og sikkerhet, matsikkerhet, naturkatastrofer, økonomisk uro: <https://www.nmbu.no/studier/et-tryggere-norge>

NMBU står klare til å videreutvikle og styrke tverrfaglige utdanningsprogrammer, studentprosjekter, emner og etter- og videreutdanning for å bidra til en kunnskapsheving på beredskap i samfunnet. Økt samarbeid med offentlig forvaltning og næringsliv kan sikre at utdanningen møter samfunnets beredskapsbehov.

Oppsummering

NMBU mener at en helhetlig tilnærming til totalberedskap, som inkluderer matsikkerhet, forskningssamarbeid, bærekraft og internasjonalisering, er avgjørende for å styrke Norges beredskap mot kriser og krig. Vi støtter regjeringens satsing på forskning og utdanning innen samfunnsikkerhet og totalforsvar, og vi er klare til å bidra med kompetanse og våre ressurser.

Innspillet er utarbeidet med bidrag fra NMBUs forskningsavdeling, studieavdeling og professorene Ruth Haug og Ola Westengen.

10. februar 2025